

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 25 лютого 2020 р. № 39 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-00>.

УДК 657

Дмитренко Алла Василівна,

доктор економічних наук, доцент

Ладатко Карина Юрївна, магістрантка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах економічних трансформацій та євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні, питання вдосконалення системи бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування виробничих запасів набувають особливої актуальності. Виробничі запаси є основою безперервної діяльності підприємства, вони забезпечують безперервність виробничого процесу, формують значну частку активів і безпосередньо впливають на собівартість продукції та фінансові результати. Саме тому організація ефективного обліку запасів, їх контроль та правильне податкове відображення є важливою передумовою стабільності фінансової системи підприємства.

В українських реаліях проблема обліку виробничих запасів полягає у розбіжностях між національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Наприклад, НП(С)БО 9 «Запаси» лише частково відображає вимоги МСБО (IAS) 2 «Запаси», що призводить до різного підходу у формуванні первісної вартості, оцінці вибуття та списання запасів. Часто підприємства зіштовхуються з труднощами у визначенні реальної вартості запасів через інфляційні коливання, нестабільність ринку сировини та відсутність чітких механізмів переоцінки. Крім того, облік запасів у багатьох суб'єктів підприємництва ведеться формально, без належної аналітики. Недостатній рівень автоматизації, використання застарілих програмних засобів або навіть ручного ведення обліку призводять до втрат інформації, помилок у розрахунках, спотворення даних у звітності. Відсутність дієвого внутрішнього контролю створює ризики зловживань, несанкціонованого списання матеріалів, а також можливість формування тіньових оборотів [1, С. 53–85].

З точки зору європейської практики, система обліку виробничих запасів повинна ґрунтуватися на принципах прозорості, достовірності, порівнянності та своєчасності. Міжнародний стандарт IAS 2 «Inventories» визначає чіткі правила оцінки запасів за нижчою з двох величин — собівартістю чи чистою вартістю реалізації. Також важливою вимогою є розкриття у звітності методів оцінки вибуття запасів, інформації про їх структуру та рух. Для українських підприємств адаптація таких вимог означає не лише підвищення рівня фінансової дисципліни, але й створення сприятливого середовища для залучення іноземних інвестицій, оскільки прозора звітність є важливим фактором довіри міжнародних партнерів. Не менш важливою є сфера аудиту виробничих запасів, адже

саме аудиторська перевірка дозволяє виявити помилки, недоліки чи зловживання у веденні обліку. На практиці аудит запасів ускладнюється через відсутність належних первинних документів, неправильне оформлення накладних, актів списання чи інвентаризаційних відомостей. Такі недоліки унеможливають достовірну оцінку фактичних залишків і потребують суттєвих коригувань у бухгалтерському обліку. Водночас європейські практики аудиту ґрунтуються на ризик-орієнтованому підході, який передбачає не суцільну перевірку всіх документів, а аналітичний аналіз потенційних зон ризику та оцінку системи внутрішнього контролю. Застосування цього підходу в Україні дозволило б оптимізувати процес аудиту, зосередивши увагу на найбільш проблемних аспектах – оцінці запасів, обліку нестач, а також правильності визначення собівартості продукції [2, С.72-76].

Проблематика оподаткування запасів також є складною. Вона стосується як правильності формування податкового кредиту з податку на додану вартість, так і визначення витрат при оподаткуванні прибутку підприємств. Часто на практиці виникають розбіжності між бухгалтерським і податковим обліком, що призводить до різних підходів у формуванні фінансового результату. Наприклад, у податковому обліку не завжди визнаються втрати від знецінення запасів, тоді як у бухгалтерському вони підлягають списанню на витрати звітного періоду. Така невідповідність ускладнює складання податкової звітності та збільшує навантаження на бухгалтерські служби підприємств.

У країнах Європейського Союзу система оподаткування побудована на принципах стабільності, передбачуваності та прозорості. Гармонізація податкових підходів з обліковими дозволяє уникати подвійного трактування господарських операцій. Для України важливо не лише адаптувати податкове законодавство до європейських стандартів, але й створити умови для спрощення процедур звітування, скорочення адміністративного навантаження та усунення надмірних бюрократичних вимог.

Вирішення зазначених проблем можливе за умови комплексного підходу. Передусім необхідно оновити нормативно-правову базу бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. Важливо також розвивати цифровізацію облікових процесів через впровадження сучасних інформаційних систем управління ресурсами (ERP-систем), що забезпечать автоматичний контроль руху матеріалів, зменшення людського фактору і підвищення оперативності управлінських рішень. Окрему увагу слід приділити підвищенню кваліфікації бухгалтерів і аудиторів, розширенню практичного використання міжнародних стандартів у вітчизняній практиці.

Крім зазначеного, важливим аспектом удосконалення системи обліку та аудиту виробничих запасів є підвищення рівня прозорості фінансової інформації через відкритість підприємств до зовнішнього контролю та впровадження принципів корпоративного управління. Це дозволить підвищити відповідальність управлінського персоналу, забезпечити обґрунтованість управлінських рішень та сприятиме зміцненню довіри з боку державних органів, партнерів і суспільства. У результаті інтеграція європейських стандартів обліку й контролю стане не лише технічним оновленням системи, а й важливим кроком до формування нової культури фінансової прозорості та економічної стабільності підприємств України. Таким чином, імплементація європейських практик господарювання у сфері обліку, аудиту та оподаткування виробничих запасів є важливим напрямом розвитку національної економіки. Це сприятиме зміцненню фінансової дисципліни, підвищенню довіри інвесторів, покращенню якості фінансової звітності та створенню сприятливих умов для інтеграції українських підприємств у міжнародний ринок. Розвиток системи обліку на засадах прозорості, відповідальності та ефективного контролю є необхідною передумовою сталого розвитку бізнесу в умовах євроінтеграції.

Література

1. Пугаченко, О. Б. Імплементация національного законодавства у частині реформування бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності згідно вимог ЄС в умовах глобалізації та євроінтеграції України. *Modern foundations of economics, management and tourism* : collective monograph. Boston : Primedia eLaunch, 2022. № 1.3 С. 53–85.

2. Шевченко, Л. Я., Мулява, В. Р. Сутність виробничих запасів, проблеми обліку та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економіка, управління та адміністрування*, 2022. №4 (102). С.72-76.

УДК 657.658

Білько Анастасія Вікторівна, Чорнобель Каріна Олегівна, студентки

Науковий керівник: Коба О. В., к.т.н., доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Малі підприємства відіграють ключову роль в економіці України. Однак існує ряд невирішених питань, що стосуються їхнього оподаткування, які потребують розв'язання. Одним з них є правильне визначення умов ефективного застосування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності, яка є вирішальним інструментом підтримки та стимулювання розвитку малого бізнесу.

Застосування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності (сплата єдиного податку), передбачене Податковим Кодексом України [1], забезпечує низку позитивних ефектів:

- зниження податкового навантаження та спрощення обліку.
- стимулювання економічного зростання через збільшення доходів, розширення виробництва та інвестиції у бізнес.
- створення робочих місць та підтримка зайнятості.
- збільшення надходжень до бюджету та сприяння зростанню малих підприємств до середнього рівня.

Пільгове оподаткування активізує бізнес-діяльність і сприяє загальному економічному зростанню. Крім того, спрощення податкової системи для малих підприємств здатне зменшити бюрократичні перешкоди, роблячи оподаткування більш прозорим і доступним для підприємців.

Однак дана система є недосконалою.

По-перше, вона часто використовується великими підприємствами для мінімізації податків (шляхом «дроблення бізнесу» або використання фізичних осіб-підприємців у схемах оптимізації), що призводить до недоотримання коштів бюджетом та нерівномірного розподілу податкового навантаження.

По-друге, суб'єкти малого підприємництва, що використовують на загальну систему оподаткування, опиняються в невігідному становищі порівняно з платниками єдиного податку через різницю в податковому навантаженні.

По-третє, часті зміни правил, «правові колізії» та різне трактування норм податковими органами ускладнюють ведення бізнесу та породжують невпевненість у платників податків.

По-четверте, спрощена система має обмежене застосування на певні види діяльності.